

Prof. univ. dr. Aurel PENTELESCU

Dr. Ionuț-Constantin PETCU

Episcopul Dr. Partenie Ciopron (1896-1980) în scaunul arhieresc din Catedrala Episcopală din Roman. Foto: 1972 (Fotografie inedită)

DIN VIAȚA ȘI ACTIVITATEA EPISCOPULUI DR. PARTENIE CIOPRON (1896-1980)

Sub genericul Din viața și activitatea Episcopului Dr. Partenie Ciopron (1896-1980) oferim cititorilor revistei „Misiunea” – Mănăstirea Dintr-un Lemn, județul Vâlcea, mai multe articole științifice (cum am făcut și până acum) privitoare la momente mai puțin cunoscute din viața și activitatea vrednicului de pomenire ierarh episcop dr. Partenie Ciopron. De data aceasta: Locotenent

de Episcop al Eparhiei Romanului (1947); Profesor la Școala Călugărească din Mănăstirea Cetățuia-Iași (1933-1935). Din titlurile articolelor viitoare: Director al Seminarului Monahal Superior de la Mănăstirea Neamț (1949); Locotenent de Episcop al Eparhiei Hotinului-Bălți (1941-1944); Student la Facultatea de Teologie Ortodoxă a Universității din Cernăuți (1929-1933).

Locotenent de Episcop al Eparhiei Romanului (1947)

Episcopul Lucian Triteanu (1872-1953) a păstorit Eparhia Romanului timp de aproape un sfert de veac (ales episcop eparhiot la Roman în 29 martie 1923, retras din scaun în august 1947 și pensionat la 11 septembrie 1947). Prin Decizia nr. 1214 din 11 septembrie 1947, patriarhul Nicodim Munteanu l-a delegat pe episcopul dr. Partenie Ciopron ca „Locotenent de Episcop al Episcopiei Romanului, pe tot timpul vacanței acestui scaun episcopal”¹.

Instalarea acestuia a avut loc în ziua de 13 septembrie 1947 în Catedrala Episcopală din Roman, în prezența secretarului general la Ministerul de Culte, preot dr. Ioan Vască, subdirectorul Sf. Sinod, preot Dimitrie Popescu), care au dat citire actelor oficiale emise în acest scop.

Înainte de acest moment, arhiepiscopul vicar al Episcopiei Romanului Ilarion Mircea Băcăuanul, înconjurat de un sobor de preoți a oficiat slujba Te-Deumului. După citirea actelor oficiale au urmat cuvântări de bun venit, obișnuite în astfel de ocazii. Tuturor le-a răspuns episcopul dr. Partenie Ciopron, care a spus, între altele: „Din încrederea Înaltului Guvern și al Î.P.S. Patriarh am fost numit ca Episcop Locotenent al Eparhiei Romanului. Cunosc bine Eparhia Romanului și problemele ei și am primit cu bucurie această însărcinare, fiind și eu însumi fiu al Moldovei și apropiat de părțile acestea. Cunosc lipsurile acestei Eparhii și vom căuta să găsim mijloacele de remediere.

Sunt titularul unei instituții – a Episcopiei Militare – unde se cere muncă, ordine și disciplină. Vin aici cu același gând de muncă rodnică.

Astăzi mai mult ca oricând nu este timpul vorbelor, ci al faptelor. De aceea, nu voi face un expozeu sau un plan de activitate, mai ales că vin într-o delegație temporară, ci voi lăsa să vorbească faptele.

Mulțumesc tuturor pentru cuvintele frumoase ce mi s-au adresat. Mulțumesc membrilor Adunării Eparhiale și mă bucur constatând că domniile lor nu sunt numai figuranți în aceste adunări, ci membri activi și cu râvnă pentru folosul Bisericii.”²

Să notăm că la acea dată episcopul dr. Partenie Ciopron avea împliniți 50 de ani, era în putere, trăise și

văzuse multe, mai ales în anii războiului (1941-1945), era de zece ani în fruntea Episcopiei Militare, pe care o revigorase în grad înalt.

A doua zi după instalare, în 14 septembrie 1947, de sărbătoarea „Înălțarea Sfântei Cruci”, episcopul dr. Partenie Ciopron a oficiat Sfânta Liturghie în Catedrala Episcopală din Roman, la sfârșitul căreia a rostit „o impresionantă predică în fața imensei mulțimi de credincioși care au luat parte la slujbă.”³

De la Roman, via București, episcopul dr. Partenie Ciopron s-a înapoiat la Alba Iulia, cu aerodinamul.⁴

Avea să revină la Roman în octombrie acel an, 1947, cu scopul de a efectua vizite canonice pe tot cuprinsul eparhiei dată în custodie temporară.

Tot în această lună avea să apară de sub tipar revista lunară (trei numere – august, septembrie, octombrie 1947) a clerului eparhial, „Cronica Romanului”, în care, sub genericul „Bine ați venit!” se consemnau evenimentele din jurul datei de 13 septembrie 1947, când a avut loc instalarea episcopului dr. Partenie Ciopron ca locotenent (locțiitor - n.n.) de episcop al Episcopiei Romanului. În editorialul revistei se titra: „Clerul și poporul Eparhiei Romanului a primit cu bucurie numirea Prea Sfinției Sale. Și aceasta pentru că personalitatea P.S. Episcop Partenie s-a impus de mult în viața noastră bisericească. Eparhia Romanului fiind una dintre cele mai mari din țară, a avut nevoie întotdeauna ca în fruntea ei să stea oameni bine pregătiți și dotați cu calitățile necesare în conducerea și administrarea treburilor bisericești.” Și încă: „Prea Sfințitul Partenie vine în fruntea Episcopiei Romanului cu o pregătire deja formată – perioada uceniciei și a începutului fiind depășită de multă vreme, vine cu o experiență episcopală de mulți ani, după ce a condus în mod ireproșabil Episcopia Armatei, timp de peste 10 ani”.

Pentru ca, în final, să se concluzioneze: „Cultura și calitățile Prea Sfinției Sale, activitatea și dinamismul care nu cunoaște obstacole l-au ridicat pe culmi, unde trebuie să rămână și să conducă cu aceeași râvnă și înțelepciune turma cea cuvântătoare pe calea mântuirii, cu același avânt și cu aceeași puritate sufletească, care n-a fost dezmințită niciodată.”⁵

Este cât se poate de îmbucurător faptul că romașcanii l-au citit exact pe noul lor Vlădică, deși conștienți că totul este temporar. În mod sigur și episcopul dr. Partenie Ciopron a simțit asta. Când „clerul și poporul” te vrea ca Vlădică al lor, este bine să îi împlinești dorința, fapt realizat peste mulți ani, în conjuncturi complexe, abia după un sfert de veac, în anul 1962. Atunci s-a dovedit că răbdarea rămâne forma cea mai înaltă a înțelepciunii, în pofida vicisitudinilor vieții.

La acea dată, în anul 1947, Eparhia Romanului se

întindea pe teritoriul a patru județe, conform împărțirii administrativ-teritoriale de atunci: Roman, Bacău, Putna, Tecuci. În baza Legii pentru organizarea Bisericii Ortodoxe Române din 3 august 1948 a fost desființată Episcopia Hușilor, cu sediul la Huși, și a fost trecută sub jurisdicția canonică a Episcopiei Romanului, care se va numi în perioada 1948-1989, Episcopia Romanului și Hușilor, cu sediul la Roman, fiind astfel extinsă teritorial de la Prut la Carpați, ca una, într-adevăr, cea mai mare/extinsă din țară.

Revenit la Roman, în octombrie 1947, episcopul dr. Partenie Ciopron și-a propus – și a reușit – să viziteze, sub aspect canonic, Eparhia Romanului (cele patru județe), acum în a sa custodie. Date fiind vremurile tulburi de după al Doilea Război Mondial: intrarea României sub ocupația (inclusiv militară, până în 1958) sovietică, existența (din 1945) a aparatului politic în armata – Inspectoratul General pentru Educație, Cultură și Propagandă (supranumit Aparatul E.C.P.), care va deveni aparat de partid comunist (din 1948), sub denumirea de Direcția Superioară Politică a Armatei (D.P.S.A., 1948-1964), când, tot ca aparat de partid, s-a denumit Consiliul Politic Superior al Armatei (C.P.S.A., 1964-1989) –, cât și măsurile de „comprimare” a preoților militari și diverse atacuri la adresa Episcopiei Militare cu sediul la Alba Iulia, au stârnit îngrijorarea pentru episcopul dr. Partenie Ciopron, fire realistă, practică – menite să arate, pas cu pas, ceea ce se va întâmpla: desființarea Episcopiei Armatei Române prin Decretul-Lege nr. 177 din 3 august 1948.

Este posibil ca episcopul dr. Partenie Ciopron să se fi gândit la scaunul episcopal de la Roman, dată fiind vârtoarea anilor în care intrase după război. Acum se bucura de primirea călduroasă a romașcanilor, adică a „clerului și poporului drept credincios din Eparhia Romanului”, cum, pe drept, s-au autodenumit în paginile revistei „Cronica Romanului”.

Drept urmare, la 5 octombrie 1947, episcopul dr. Partenie Ciopron, însoțit de preotul Ioan Bucevski, consilier referent și arhidiaconul Ștefan Pruteanu au sosit la Bacău, unde, în catedrala orașului au săvârșit Sfânta Liturghie, împreună cu un sobor de preoți. În predica rostită, episcopul dr. Partenie Ciopron a amintit cum „acum treizeci de ani în urmă (1917 - n.n.), ca soldat, în Războiul de Întregire, lua parte la slujbă tot în această catedrală.”⁶

La 12 octombrie 1947, la Focșani, capitala județului Putna (azi Vrancea), episcopul dr. Partenie Ciopron, în biserica garnizoanei, împreună cu preoții militari, a oficiat serviciul religios la înmormântarea generalului de divizie Ioan Tănăsescu, cavaler al Ordinului Militar „Mihai Viteazul” cu Spade.

În cuvântarea rostită cu acest prilej, episcopul dr. Partenie Ciopron a spus, între altele: „Ne aflăm în fața corpului neînsuflețit al celui ce a fost General Ioan Tănăsescu. Am cunoscut de mulți ani pe acest brav ostaș, căruia i s-au încredințat diferite comenzi mari, atât în timp de pace cât și în timp de război. În timp de pace și-a îndeplinit misiunea cu desăvârșită conștiinciozitate și pricepere, iar pe frontul de Apus s-a evidențiat în comandă și acțiune cu atâta distincție, încât și-a împodobit pieptul cu decorația cea mai mare „Mihai Viteazul”.

A adăugat imediat: „Misiunea ostășească este în esența ei un apostolat care cere fermitate și caracter și care merge chiar și până la jertfa sângelui (subl.ns.), și Generalul Ioan Tănăsescu a fost într-adevăr un om de caracter.”⁷

Duminică, 26 octombrie 1947, s-a sărbătorit hramul capelei militare „Sf. Dimitrie” (Sf. Mare Mucenic Dimitrie, Izvorătorul de Mir - n.n.) din garnizoana Roman. În preajma hramului s-a slujit în sobor vecernia cu litie și priveghere, iar în ziua hramului Sf. Liturghie a fost oficiată de episcopul dr. Partenie Ciopron al Armatei și locotenent episcop al Eparhiei Romanului, împreună cu un sobor de preoți și diaconi, între care preotul Gheorghe Vlad, directorul Seminarului Teologic „Sf. Gheorghe” din Roman, preotul colonel Gheorghe Adăscăliței, confesorul garnizoanei militare din Roman ș.a., cu răspunsurile liturgice date de corul capelei, format din militari (trupă), apreciat ca „admirabil” de participanți. Dintre notabilitățile militare participante la slujbă, revista „Cronica Romanului” a menționat pe generalul I. Ciobanu, comandantul Diviziei a VI-a Roman și generalul Selescu, inspectorul Aviației, aflat în inspecție la Roman.

Revista „Cronica Romanului” a mai consemnat: „A asistat la acest serviciu divin popor mult, alcătuit mai ales din familiile militarilor, care au umplut încăpătorearea capelă.”⁸ Iar cronicarul a adăugat în final: „O zi frumoasă de toamnă târzie a contribuit la frumusețea acestei sărbători.”⁹

În context, se cuvine să mai semnalăm și alte vizite canonice săvârșite de episcopul dr. Partenie Ciopron în Eparhia Romanului, îndeosebi în prima parte a lunii octombrie 1947. Spre exemplu, sâmbătă, 11 octombrie 1947, au fost vizitate biserici din orașul Tecuci. Cu acest prilej a fost inaugurat prin slujbă religioasă căminul preoților și cântăreților, cumpărat și reparat prin contribuția clerului din întregul județ.

Iar în după-amiaza aceleleași zile, episcopul dr. Partenie Ciopron a vizitat Mănăstirea „Adormirea Maicii Domnului” din localitatea Tudor Vladimirescu, rămânând plăcut impresionat de ordinea și munca ce

se desfășoară acolo. Pentru ca a doua zi, duminică, 12 octombrie 1947, înaltul ierarh să săvârșească Sfânta Liturghie în catedrala orașului, iar apoi să viziteze mai multe biserici din Focșani.¹⁰

Prin Decizia sinodală nr. 1441 din 2 decembrie 1947 a încetat delegația de locotenent de episcop al Eparhiei Romanului pentru episcopul dr. Partenie Ciopron, numindu-se în această funcție, începând cu 1 decembrie 1947, până la noi dispozițiuni, arhiereul-vicear Ilarion Mircea Băcăuanu al Eparhiei Romanului.¹¹

Profesor la Școala Călugărească din Mănăstirea Cetățuia-Iași (1933-1935)

La 5 februarie 1909 Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române l-a ales mitropolit al Moldovei și Sucevei pe episcopul Dunării de Jos Pimen Georgescu, în vârstă de 56 ani. A fost înscăunat la 12 februarie 1909 în Catedrala Mitropolitană din Iași, cu ceremonialul religios obișnuit în astfel de ocazii, cu inclusiv prezența notabilităților ieșene.

Dintre primele constatări ale mitropolitului Pimen Georgescu privind starea Arhiepiscopiei Iașilor a fost aceea că circa 50% dintre călugării și călugărițele eparhiei din subordinea sa nu sunt știutori de carte sau cu știință de carte puțină.

Drept urmare, în anul 1910 a decis înființarea unei Școli pentru călugări în incinta Mănăstirii Cetățuia-Iași, numindu-l director al acestei instituții școlare monahale pe arhimandritul Teoctist Stupcaru, un vrednic și priceput monah în treburile gospodărești, cu deosebită prestanță în rândul călugărilor, și care se va distinge ca bun organizator al acestora pe frontul din Bulgaria în anul 1913, cât și în anii 1916-1918, conducând detașamentele de călugări instruiți pentru Crucea Roșie, pe frontul din Moldova.

Școala a funcționat până în ajunul Marelui Război, când a fost închisă, iar călugării tineri au fost trimiși la Crucea Roșie. Avea să fie redeschisă abia în anul 1930, la ordinul mitropolitului Pimen.

La acea dată, Școala funcționa doar cu doi profesori: starețul Mănăstirii Cetățuia, protosinghelul Ionichie Irimciuc și ieromonahul Theodosie Bonteanu din serviciul Mitropoliei. Pentru ca în al doilea an de activitate, 1931, să se adauge încă trei profesori: arhimandritul Teoctist Stupcanu, arhidiaconul Varlaam Arghisescu și N. Oșloban. Iar în al treilea an, 1932, corpul profesoral a sporit, din ordinul mitropolitului Pimen, cu încă trei profesori titrați în teologie, tinerii preot N. Todicescu, preot Constantin Nonea, referent cultural al Mitropoliei și diacon N. Luchian de la Mitropolie.

Anul 1933 a adus elemente noi în organizarea Școlii de la Mănăstirea Cetățuia-Iași: un program de studiu riguros, același pe durata unei săptămâni de lucru; trecerea la patru ani de studii, cu, evident, examene anuale de promovare; acordarea de diplome absolvenților; hirotonirea întru preot (ieromonah) sau diacon (ierodiacon) a unor cursanți călugări și, eventual, trimiterea multora dintre cei hirotoniți la mănăstirea lor de metanie, unde era mare trebuință de personal preoțesc slujitor; apariția, cu Anul I și numărul 1 din martie 1933, a publicației lunare „Viața Monahală”, revistă religioasă ilustrată, cu redacția și administrația în Sfânta Mănăstire Cetățuia-Iași, director-fondator fiind protosinghelul Theodosie Bonteanu, de 35 ani la acea dată (născut în 2 februarie 1898 într-o familie de țărani ortodocși din comuna Călugăreni-Neamț).

La 15 noiembrie 1933, când s-a deschis noul an de învățământ la Școala Călugărească din Mănăstirea Cetățuia-Iași, printre cei care formau corpul profesoral al Școlii se afla un nume nou: arhidiaconul Partenie Ciopron, care în vara aceluiași an își luase licența în teologie la Universitatea din Cernăuți – Facultatea de Teologie Ortodoxă, după patru ani de studii, 1929-1933.

Ca urmare, noul program săptămânal al Școlii Călugărești cuprindea, pe zile, materiile ce urmau a se preda și profesorii aferenți acestora, astfel:

Luni: Aritmetica, Gramatica, Geografia și cunoștințe practice de gospodărire – arhimandrit Theodosie Bonteanu;

Marți: Istoria Bisericească – preot N. Todicescu;

Miercuri: Cathehismul și Liturgica – arhidiacon Partenie Ciopron;

Joi: Exegeza Noul și Vechiul Testament – preot Constantin Nonea;

Vineri: Cântările bisericesti pe note – arhimandrit Teoctist Stupcanu;

Sâmbătă: Cântările bisericesti practice și tipic – protosinghel Ionichie Irimciuc;

Duminică: Sfânta Liturghie – dimineața, iar după amiaza, două ore, de regulă de la ora 14 la 16 – conferințe cu subiect religios, la care poate asista și lumea venită spre închinare.

De două ori pe săptămână, după amiaza, călugării-elevi vor efectua practică sanitară la spitalele din Iași.

Se poate lesne observa programul destul de încărcat pentru călugării-elevi, dar cât se poate de folositor pentru pregătirea lor bisericască îndeosebi, dar și de cultură generală. De precizat că, în anii de început ai Școlii, materiile Cathehismul, Liturgica, Exegeza Noul și Vechiul Testament, Istoria Bisericească au fost

predate de preotul N. Todicescu. Venirea în rândurile corpului profesoral a arhidiaconului Partenie Ciopron a permis ca o dimineață întreagă, miercuri, să fie consacrată unor materii cu pronunțat caracter teoretic, dar și în mare măsură practice – Cathehismul și Liturgica, de bază în săvârșirea preoției (diacon, preot).

Nu dispunem încă de conținutul programei de învățământ a celor două materii predate săptămânal în anii școlari 1933-1934 și 1934-1935, când, după moartea mitropolitului Pimen Georgescu, în 12 noiembrie 1934, arhimandritul Partenie Ciopron (hirotenit preot în aprilie 1934 și hirotosit arhimandrit și duhovnic în aceeași luna a anului citat) s-a retras din funcțiile administrative încredințate (exarh al mănăstirilor etc.).

La toate deschiderile de an școlar la Școala Călugărească din Mănăstirea Cetățuia-Iași, prezența mitropolitului Pimen Georgescu devenise un obicei frumos, înaltul ierarh se bucura de vigoarea și eficiența tot mai sporită a ctitoriei sale – dovadă a preocupării sale statornice pentru afirmarea și consolidarea monahismului în eparhia pe care o arhipăstorea. De data aceasta însă, în 15 noiembrie 1933, la deschiderea anului de învățământ, înaltul ierarh a lipsit, fiind chemat la Sfântul Sinod cu treburi urgente. Dar a venit la Mănăstirea Cetățuia-Iași în ziua de duminică, 26 noiembrie 1933, oficiind Sfânta Liturghie împreună cu un sobor de preoți format din chiar profesorii Școlii, între care arhimandritul Teoctist Stupcanu, directorul Școlii, arhidiaconul Partenie Ciopron de la Mitropolie.

În sala de clasă – o sală nouă, spațioasă, cu multă lumină – mitropolitul Pimen, după Sfânta Liturghie s-a întâlnit cu profesorii și elevii Școlii, vorbindu-le despre „frumoasele virtuți creștinești atât din punct de vedere al vieții singuratice, cât și din punct de vedere social-creștinesc.”.

Cronicarul evenimentului, arhimandritul Theodosie Bonteanu, profesor și directorul-fondator al revistei

„Viața Monahală”, nota în continuare: „Înaltul ierarh observând atențiunea încordată a elevilor și buna ținută în care erau prezentați, a ținut ca la masa ce i s-a oferit în salonul stăreției să fie invitați la aceeași masă cu Înalt Prea Sfinția Sa tot grupul elevilor Școlii Călugărești. La această masă plină de dragoste părintească și de duh, Înalt Prea Sfințitul a spus cât de mult ține la monahism și cât de mult ar dori să-l vadă apropiind spre bine.”.

Celor 20 de cursanți (1 ieromonah, 1 ierodiacon, 12 monahi, 6 frați – nominalizați de cronicar, inclusiv de la ce mănăstire provin: Secu, Horația, Neamț, Verona, Bistrița, Cetățuia, Durău, Gorovei etc.), înaltul ierarh le-a spus cu fermitate: „Pentru aceasta trebuie muncă și sacrificiu” și a lăsat să se înțeleagă că pe viitor niciun monah nu va putea fi hirotenit diacon sau preot și nici tuns în monahism dacă nu urmează această Școală Călugărească.

Este lesne de înțeles că în acest program de amplă revigorare a vieții monahale din Eparhia Mitropoliei Moldovei se înscrie și înființarea la 1 aprilie 1934, din ordinul mitropolitului Pimen Georgescu, a postului administrativ de exarh (inspector) al mănăstirilor, încredințat arhimandritului Partenie Ciopron din serviciul Mitropoliei.

ASPECTS FROM THE LIFE AND THE ACTIVITY OF BISHOP PARTENIE CIOPRON, PH.D. (1896-1980)

Abstract: There are presented several articles about Bishop Partenie Ciopron, Ph.D., that contain details about less known moments from his life and activity.

Keywords: Partenie Ciopron, Monastery Cetățuia-Iași, Roman, Romanian Orthodox Church, Pimen Georgescu.

NOTE

[1] Vezi „Cronica Romanului”, Anul XXIII, nr.8-10, august-octombrie 1947, p. 194. Date despre episcopul Lucian Triteanu, în Mircea Păcurariu, *Dicționarul teologilor români*, ediția a doua, Editura Enciclopedică, București, 2002, p. 501, în Scarlat Porcescu, *Episcopia Romanului*, Editată de Episcopia Romanului și Hușilor, 1984, pp. 324-330.

[2] Idem, pp. 240-241.

[3] Ibidem, p. 241.

[4] Denumire în epocă pentru vagon special destinat deplasării demnitarilor pe calea ferată.

[5] Ibidem, p. 193.

[6] Ibidem, p. 241.

[7] Ibidem, p. 243.

[8] Ibidem, p. 244. Capela există și astăzi, folosită ca magazie/depozit în anii 1948-1989. Prin grija preotului militar Ionel Bucur, după anul 1990 a fost refăcută ca Biserică militară a garnizoanei Roman, cu o frumoasă catapeteasmă și pictată, fără a avea tavanul cu boltă, ci plat. Nava bisericii poate cuprinde câteva sute de credincioși. Prin grija aceluiași vrednic preot militar, Ionel Bucur, s-a realizat clopotnița Bisericii și un frumos Muzeu, în pridvor.

[9] Ibidem.

[10] Ibidem, p. 242.

[11] Ibidem, p. 284.